ON THE WAY OF THE FIGURE OF THE CREATIVE SPIRIT

Ştefan Vlăduţescu
Prof., PhD, Hab., University of Craiova

Abstract: The purpose of this research is to formulate a definition and a set of criteria for defining the concept of "figure". The research method is two-fold: 1. diachronic historical reconstruction of the concept; 2. synchronous logic reconstruction of the concept of typological figure. Starting from the concept of figure etymology, then, considering that always appears in the context meaning, it proceed to the concept in a historical context and explain it in a different historical context at present. The concept is explained in which the man is underlying the concept is understood. Finally, it defines three taxonomies: a) a taxonomy of simple figures (rhetorical style, language, thematic, hermeneutic, symbolic), b) a taxonomy of complex figures (six types of figures are included in three classes: projection, perception, molding) and c) a hyper-figures taxonomy - critical figure or figure of creative spirit. However, for revealing hyper-figure of creative spirit ten criteria are defined.

Keywords: figure, concept of figure, taxonomies of figures, critical figure, figure of creative spirit

I. Reconstrucţia istorică

Conceptul de figură apare în antichitate şi el vine din latinescul fingere şi efformare, cu sensul de a forma, a dispune, a aranja. Etimologic, figura ar fi o aranjare, o formare, o dispunere. În Retorica sa Aristotel explicitează clar mecanismul figurii. Nu este vorba, în cazul figurii, de a substitui o expresie proprie printr-una figurată, ci este vorba de apariţia unui sens figurat alături de sensul propriu. În scrierile sale retorice, în special în „De oratore", Cicero consideră că figura este o lipsă, o substituire, o punere în loc. El arată că în locul unui semnificant propriu se dispune de un semnificant figurat. Teoriile de acest tip sunt numite de Tzvetan Todorov, în studiile sale, teorii substitutive [trimitem la articolele "Probleme actuale ale cercetării retorice" (Todorov, 1975) şi la "Synecdoques" (Todorov, 1970, pp. 16-35) şi la capitolul "Tropi şi figuri" din "Literatură şi semnificaţie" (Todorov, 1967). Articolul "Sinecdoci" este reluat în cartea "Semantica poeziei" (1979) unde se arată: "Acestea sunt teorii substitutive care răspund asupra posibilităţii de a pune în echivalenţă (semantică) doi semnificanţi, unul propriu şi altul figurat" (Todorov, 1979)].

Quintilian, în „Arta oratorică" şi Festus, în „De verborum semnificatione" formulează aceeaşi teorie substitutivă a figurii, opusă deci, teoriei adjonctive a lui Aristotel. Evul Mediu păstrează prin Vossius („Comentariorum rhetoricum") tradiţia impusă de Cicero, cea a definirii figurii ca substituţie. În Renaştere, în „Poetica" sa, Cesare Scaligero formulează ideea permutării cuvintelor pentru a alcătui o figură (Tatarkiewicz, 1978).

Premisele teoriei figurii ca deviere, ca écart, le găsim la César Du Marsais în tratamentul său „Despre tropi" (1730), tradus în română în 1981. El defineşte figurile ca "feluri de a vorbi depărtate de cele ce sunt firești şi obişnuite" (Du Marsais, 1981, p. 34). Pe aceeaşi linie, se situează şi teoria lui Pierre Fontanier din „Figurile limbajului" (1830), tradus la noi în 1977. Aceasta, păstrând definiţia figurii ca "îndepărtare (…) de ceea ce ar fi exprimarea simplă şi banală" (Fontanier, 1977, p. 6), arată că aceste figuri aparţin limbajului şi nu vorbirii, dar că ele se realizează în discurs, adică în vorbire. Discursul este pentru Fontanier "o gândire făcută sensibilă prin cuvinte" (1977, p. 6). Prin această definiţie, el generalizează tipul de cuvântare numit până atunci discurs.

BDD-A23121 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:23 UTC)

După Fontanier, stilistica se separă de retorică şi de critica literară, pornind fiecare pe drumul său, dar mereu modelându-se una după alta şi mereu făcând schimb de concepte. Cu Fontanier evoluţia tipologică a figurii, nu şi cea cronologică, sfârşeşte.

Prin Bally şi Saussure, figura lingvistică şi figura literară se despart, după cum şi figura retorică de cea stilistică.

O revoluţie în teoria figurii o fac structuralismul şi glossematica lui L. Hjelmsev. În lucrarea sa "Preliminarii la o teorie a limbii", L. Hjelmsev arată că limba este un sistem şi un proces şi că pentru a o analiza, trebuie, în consecinţă, să se adopte două operaţii: a) fragmentarea procesului şi b) articularea sistemului. După aceste operaţii se obţin două clase: ale procesului, numite lanţuri, şi ale sistemului, numite paradigme. Teza generală este că, "procesul determină sistemul" (Hjelmslev L., 1967, pp. 53-55 şi p. 74). La baza semnelor din proces se descoperă sistemul de semne. Limba are un număr nelimitat de semne şi ea, arată Hjelmsev, "trebuie să fie oricând capabilă să-şi formeze semne noi" (1967, p. 88). Pentru a-şi construi semnele, limba are nevoie de un material de construcţie, de "nonsemne", "Limitate ca număr" (1967, p. 89) "astfel de nonsemne care intră în sistemul de semne ca părţi componente ale semnelor respective, le vom numi figuri (...). Prin urmare, limba este alcătuită în aşa fel încât dintr-un mănunchi de figuri, aranjabile în nenumărate feluri, îşi poate construi o mulţime nesfârşită de semne" (Hjelmslev, 1967, p. 90). După scop, limbile sunt sisteme de semne, dar, continuă Hjelmsev, "ţinând seama de structura lor internă, ele sunt cu totul altceva, şi anume sisteme de figuri" (Hjelmslev, 1967). Aşadar, semnele sunt funcţii externe, iar figurile sunt funcţii interne. Oriunde există un univers, există un număr de semne, adică un număr de figuri, deducem noi din teoria lui Hjelmsev. Convingerea ne este întărită de o afirmaţie a lui Mircea Eliade din Istoria credinţelor şi ideilor religioase. Aici, încă de la început, el arată că orice fel de "documente sunt susceptibile să constituie un limbaj" (Eliade, 1981, p. 4). Documentele poetice, prin analogie, sunt şi ele susceptibile de un limbaj, de o structurare, dar, cum orice lectură este o structurare, orice document este susceptibil de mai multe limbaje. Lectura ca "structurare a textului" este o idee a lui Roland Barthes (Barthes, 1973, p. 31) reluată la noi de Eugen Negrici (Negrici, 1978, p. 8).

În 1964, apare conceptul de figură tematică. Jean Pierre-Richard arată în prefaţa la "Onze études sur la poésie modern": "Prin explorarea imaginară a anumitor figuri prin mijlocirea cărora se revelă fiinţa în care orice existenţă se împlineşte" se realizează "problematica visată a prezenţei" (Richard, 1964, p. 8) şi mai departe "adevărata literatură se dezvăluie într-o diferenţiere relevantă între diversele nivele ale căutării sale (…). Ea stabileşte un raport, un ecou imediat între formele ei de expresie (…) şi figurile tematice şi ideologice din straturile trăirii profunde pe care o exprimă şi o realizează în ea" (Richard, 1964, p. 9).

Citind hermeneutic documentele psihanalizei, Paul Ricœur descoperă figura hermeneutică. În cartea sa, Conflictul interpretărilor, el arată că "teleologia subiectului ca şi arheologia freudiană nu se constituie decât în mişcarea de interpretare care explică o figură printr-o altă figură. Spiritul nu se realizează decât în această trecere de la o figură la alta; este aici dialectica însăşi a figurilor (…). Dar această figură coerentă a existenţei care suntem noi, în care vin să se implanteze interpretări rivale, nu este dată decât în această dialectică a interpretărilor (…). Numai o hermeneutică instruită de figurile simbolice poate să demonstreze că aceste diferite modalităţi ale existenţei aparţin unei problematici unice" (Ricœur, 1969, pp. 25-27).

Figura retorică, pe linia retoricii clasice, nu este abandonată. În 1966, Jean Cohen defineşte figura ca "o încălcare a uneia dintre regulile care compun codul" (Cohen, 1966, p. 51), specificând mai departe că "strategia poetică are ca singur scop schimbarea sensului" şi pentru aceasta foloseşte figurile, care pot fi écart-uri, deviaţii sintagmatice sau paradigmatice (Cohen, 1966, p. 115).

BDD-A23121 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:23 UTC)

O nouă definire a figurii o dă Gérard Genette în "Figuri I". Aici el demonstrează că figură este "Un spaţiu intern al limbajului", că de fapt, "figura nu este nimic altceva decât un sentiment al figurii" (Genette, 1978, pp. 85-99).

O sinteză a direcţiilor ce au definit figura retorică o reprezintă "Retorica general" (1970) a grupului M. Retorica este definită acum drept "ansamblu de abateri susceptibile de autocorectare" (Grupul M., 1974, p. 58), iar figurile retorice sunt "rezultatul aplicării a patru operaţii fundamentale" (Grupul M, 1974, p. 29 şi p. 64): adjoncţie, suprimare, suprimare-adjoncţie şi permutare.

A.-J. Greimas în "Semantica structural" (1966), continuând pe Hjelmsev, redefineşte figura lingvistică. "Figura poate fi: nucleară simplă sau nucleară complexă. Figura nucleară simplă este un nucleu semic, caracterizat prin relaţii ierarhice între semele care îl constituie şi care nu depăşeşte graniţele unui lexem" (Greimas, 1966, p. 49). Figura nucleară complexă este aceea "în care relaţiile ierarhice între seme se întind pe două sau mai multe lexeme" (Greimas, 1966, p. 49). Tot în jurul lui 1965 se elaborează şi definiţia figurii stilistice în stilistica ligvistică şi în stilistica literară a secolului XX: Charle Bally (1905), F. Guiraud (1969), Ch. Bruneau (1951), K. Vossler (1972, pp. 5-26), Leo Spitzer. Pasul în figura stilistică este făcut de Michel Riffaterre, "Essais de stylistique structurelle". În această lucrare şi în "Probleme de analiză textuală", Riffaterre defineşte figura ca semiosis, ca aport, ca supliment în raport cu notaţia referenţială. "Figura, care este semiosis, găseşte suportul său în notaţia referenţială, care este mimesis" (Riffaterre, 1971, p. 236). Figura stilistică este un efect al contextului.

Acestor tipuri de figuri li se adaugă figura critică. Aceasta este elaborată în Italia în jurul anului 1980 de Stefano Agosti. După Agosti figura critică este o figură a textului, o figură de protecţie, nu de percepţie, ca cele înregistrate până acum. Figura distructivă a textului este obligată de privirea critică la o restructurare, la constructivizare. Concluzia lui Agosti este că "figurile critice (…) sunt întotdeauna vizibile în interiorul textului" (Agosti, 1982, p. 107).

Franco Rella elaborează în "Miti e figure del modern" (1981) un concept de figură proiectivă. "Conceptul de figură (…) e analog sensului pe care Proust îl atribuie termenului de metaforă, dar opus sensului atribuit lui de ligvistică şi retorică (…). În acest sens, figura este articularea, atracţia şi structurarea la un loc a mai multor imagini ale gândirii" (Rella, 1981, p. 134). "Figura este o constelaţie de imagini" (Rella, 1981, p. 9). Modernitatea, adică epoca dintre 1800 şi 1950, nu mai poate vorbi în simboluri ci în unităţi mai complexe, figuri, iar critica trebuie să formuleze "un limbaj al figurilor" (1981, p. 9), "timpul modernului se reprezintă prin figuri" (1981, p. 135)

În evoluţia conceptului de figură, Roland Barthes este un punct nodal. El formulează împreună cu Benveniste, zice Tzvetan Todorov în "Semantica poeziei", ipoteza că "figura dirijează nu numai întrebuinţarea limbajului, dar, de asemenea, alte sisteme simbolice" (Todorov, 1979, p. 7). Figurile, aşadar, se pot identifica în toate sistemele simbolice, iar activitatea retorică a lui Roland Barthes cuprinde cercetarea figurilor atât în pictură (vezi "Retorica") în semiologie, în modă (Sistemul modei), în naraţiune (S/Z) şi în hermeneutică. Pentru Barthes ca retorician al figurilor simbolice, cartea sa din 1977, "Fragmente dintr-un discurs amoros", este fundamentală. Premisele pentru figurile acestui discurs le găsim în "S/Z" în subcapitolul "Personal şi figură"; aici se arată: "cu totul altceva este figura: nu mai este o combinaţie de semne fixate pe un nume civil, iar biografia, psihologia, timpul nu pot s-o acapareze; este o configuraţie necivilă, impersonală, acronică de raporturi simbolice" (Barthes, 1970, p. 74). Ce altceva sunt cele optzeci de figuri ale discursului amoros dacă nu nişte configuraţii impersonale, acronice şi necivile de raporturi simbolice, ci, un raport general în limbaj, o "răbufnire de limbaj", "un ciob de discurs", un gest, un episod, o situaţie sau o ipostază "a corpului surprins în acţiune" (Barthes, 1977, pp. 11-16). Figurile sunt nişte

BDD-A23121 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:23 UTC)

fragmente care exprimă concentrat gestica acţiunii. "Textul însuşi, arată Barthes în Plăcerea textului, structură diagramatică, şi nu imitativă, se poate desfăşura sub formă de corp clivat în obiecte - fetiş, în legături erotice. Toate aceste mişcări atestă o figură a textului, necesare plăcerii şi lecturii" (Barthes, 1973, p. 89). Direcţia figurilor simbolice include, alături de Benveniste şi Barthes, şi pe Greimas. Acesta, după ce în 1966 elaborase, după Hjelmelsev, un concept lingvistic de figură, participă şi la elaborarea aceluia de figură simbolică. În subcapitolul "Figurile lumii natural" din "Despre sens", Greimas arată: "Trebuie căutat un alt nivel unde s-ar putea situa o viziune mai profundă, mai puţin evenimenţială despre lume" (Greimas, 1971, pp. 68-69). Prin două porţi trebuie să treacă realitatea pentru a ajunge la figuri: întâi, prin extragerea din obiecte a unei valori invariabile, apoi, confruntarea acesteia cu obiectele. Astfel, afirmă Greimas, "se ajunge să se substituie nivelului evenimenţial şi accidental al lumii obiectelor, un nivel de figuri ale lumii; acest nivel va constitui un inventar finit" (Greimas, 1971, p. 69). Gestualitatea este considerată de Greimas, ca şi de Barthes "un sistem simbolic" (Greimas, 1971, p. 101).

Până în 1975 în critica literară românească nu exista decât ideea a două tipuri de figură; retorică şi stilistică. Enciclopedia lui Gh. N. Dragomirescu (1975) şi stilisticile româneşti ale lui Iorgu Iordan, I. Coteanu şi L. Galdi înregistrează figurile de stil şi figurile retorice. În critica literară românească, conceptul de figură apare întâi în lucrările lui Eugen Simion. Ca referinţă într-un demers pentru definirea figurii vom lua cartea lui E. Simion, "Dimineaţa poeţilor" (1980). Întâlnim la E. Simion următoarele tipuri de figuri: figură de stil (Simion, 1998, p. 20), figura peisajului imaginar (Simion, 1998, p. 265), figură poetică (1980, p. 401), figură retorică (Simion, 1998, p. 49), figură a spiritului (Simion, 1998, p. 107), figură a vieţii afective (Simion, 1998, p. 99), figură a discursului (Simion, 1998, p. 99), figură a erosului (1980, p. 98), figură a poeziei (1980, p. 28), figură a imaginarului (Simion, 1998, pp. 12-13), figură lirică (1980, p. 76) şi, în sfârşit, figură a sensibilităţii (1980, p. 318). Figura este, după E. Simion, fie un "demers determinabil faţă de obiecte" (1980, p. 68), fie o "strategie a spiritului" (Simion, 1998, p. 142), fie o "formă a sensibilităţii omului" (Simion, 1998, p. 287), fie o "atitudine care să implice mai profund sensibilitatea" (Simion, 1998, p. 256), fie "un mecanism liric" (1980, p. 322). "Figura, zice E. Simion, se poate defini nu numai prin filosofia existenţei şi calitatea expresiei, dar şi printr-o poziţie faţă de obiecte" (Simion, 1998, p. 236). Conceptul de figură apare, apoi la E. Negrici în "Figura spiritului creator". "Figurile, arată Negrici, transpar în atitudinea faţă de cod şi prin manifestarea funcţiilor de supraveghere" (Negrici, 1978, p. 183).

Pentru Ion Pop, în Lucian Blaga, figura "semnifică deopotrivă feţele, aspectele şi obiectivele unei lumi posibile" (Pop, 1981, p. 277).

II. Reconstrucţia logic-tipologică

1. Figura retorică. Din perspectiva tipologică, figura de bază este figura retorică înţeleasă, ca substituire de cuvinte şi/sau ca adăugire de sensuri în vederea obţinerii de efecte estetice ori pragmatice.

Figura retorică este "tropul" în sensul lui Du Marsais şi Fontanier.

2. Figura de stil. Taxonomic vorbind, din poziţia combinativă "stilul este omul" şi stilul este modalitate de exprimare dincolode banalitate, simplitate, firesc tern şi obişnuit opac se poate diferenţia figura stilistică.

3. Figura lingvistică se constituie ca semn supraordonat. Ea este parte a limbii, funcţie internă a acesteia. Figurile lingvistice sunt generate de lanţurile organizate de semne. Principiile de ordonare constau în verificare semică reciprocă şi constrângere mutuală la convergenţă.

BDD-A23121 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:23 UTC)

Figurile garantează înţelegerea şi reluarea limbii în vorbire. Figura lingvistică este opera lui Hjelmsev.

4. Figura tematică se întâlneşte în straturile trăirii profunde, în zona experienţei fundamentale pe care opera o exprimă şi, simultan, o realizează, ea este convergenţa tuturor nivelurilor semnificante ale operei. Este, de fapt, o convergenţă ruptă, secţionată, mai curând o năzuinţă de convergenţă: o năzuinţă spre stabilirea unui raport subteran, nodal şi esenţial între temele operei. ”Tema, zice Teun A. Van Dijk, este ansamblul semelor tematice din structura profundă a operei” (Teun A. Van Dijk, 1972, p. 198).

Temele sunt paradigme ale operei, compuse din mai multe seme tematice, adică figuri tematice. Temele sunt ansambluri de figuri tematice virtuale. Fondatorul figurii tematice este J.-P. Richard.

5. Figura hermeneutică este figura înţelegerii unei existenţe ce se include în operă. Figura hermeneutică demodelează opere, după principiile lectorului, ale criticului care o parcurge, apoi o remodelează după figura interioară a experienţei acestuia. Demodelarea este un proces de înţelegere, iar remodelarea unul de explicare. Figura hermeneutică atinge zonele fundamentale ale existenţei: situaţiile şi ipostazele umane. Aceasta este o figură esenţială de interpretare, este o figură a înţelegerii, una a dominaţiei lectorului. Eu nu pot citi opera decât "decitindu-mi" figurile mele interioare, eu mă înţeleg pe mine prin operă, după cum înţeleg opera prin mine.

Fondatorul figurii hermeneutice arată: “Întâi există fiinţa în lume, apoi înţelegerea ei, apoi interpretarea ei, apoi spunerea ei. (…) Eu sunt, are prioritate asupra lui, eu vorbesc” (Ricœur, 1969, p. 261). “Existenţa, se spune în altă parte, este dorinţă de a fi şi efort de a exista. Orice hermeneutică este astfel, explicit sau implicit, înţelegere de sine prin intermediul înţelegerii altuia” (Ricoeur, 1969, p. 20). După Ricœur există două căi de înţelegere: "o cale scurtă: a intuiţiei de sine prin sine şi o cale lungă: a interpretării semnelor" (Ricoeur, 1969, p. 260). Semnele sunt semnele altuia, figurile sunt figuri ale celui ce se înţelege pe sine prin altul.

Figura hermeneutică presupune o filosofie a existenţei, lucru pe care Eugen Simion nu-l va uita. Pentru aceasta "critica trebuie să ajungă într-un chip sau în altul la ceea ce este esenţial în operă: experienţa (existenţa) omului" (Simion, 1982, p. 436).

Figura hermeneutică este figura fundamentală a unei opere, ea este o atitudine, o poziţie esenţială a omului în lume. Figura spiritului creator include o figură hermeneutică fie ca bază explicită, fie ca bază implicită pentru text.

6. Figura simbolică este fundamentată de E. Benveniste, A.-J. Greimas şi R. Barthes. Ea este, ca şi figura tematică, o paradigmă a nivelului de profunzime, a nivelului discursiv al textului. Orice text de orice fel are, după Greimas, "două instanţe, două niveluri: unul narativ, iar altul discursiv sau figurativ" (Greimas, 1973, p. 172). Nivelul discursiv sau figurativ este nivelul figurilor. Figura simbolică este un gest semnificativ sau un fragment de acţiune.

Figurile examinate până aici le putem împărţi în trei: figuri de proiecţie, de percepţie şi modelatoare.

7. Figurile de proiecţie sunt: figura retorică şi figura de stil. Ele sunt consecinţa unei lecturi de proiecţie. Lectorul proiectează în text aceste structuri, aceste figuri preconcepute, am zice dur false. Considerând "figura doar un sentiment al figurii" ca Genette, se poate spune că lectorul le proiectează şi le descoperă. Aruncă o figură şi-i revine figura, aceeaşi figură confirmată sau contrazisă. Lectorul are în sistemul de aşteptări şi prezenţe un tip de figură, o metaforă de exemplu, şi caută în text această figură, o găseşte sau nu, el caută o alta.

8. Figurile de percepţie sunt: figura tematică şi figura simbolică. În cazul acestora lectorul inventează percepte pe baza semelor textului, nişte figuri, nişte ansambluri paradigmatice, seme tematice sau de seme gestuale sau proairectice (de acţiune).

BDD-A23121 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:23 UTC)

Aparatul de percepţie al lectorului acestor figuri este un aparat figurativ, pentru el totul poate fi figură.

Un tip special de figură de percepţie este figura propusă de Franco Rella în ”Mituri şi figuri ale modernului”, 1981, înţeleasă ca o constelaţie de imagini selective – evident, percepute: imagini care se articulează, se atrag şi se structurează la un loc. O atare figură este un text în miniatură. Kristeva arată în Eseuri de semiotică poetică: ”textul este o constelaţie” (Kristeva, 1972, p. 206).

9. Figurile modelatoare sunt: figura lingvistică şi figura hemeneutică. În afara primeia, care exprimă atitudinea faţă de cod, nu poate fi comunicat mesajul, iar în afara celei de a doua, care exprimă poziţia faţă de mesaj, nu poate fi înţeles mesajul. Ele modelează percepţia şi proiecţia de figuri.

10. Figurile hermeneutice fundamentează figurile de percepţie: figura tematică şi figura simbolică, iar figurile lingvistice pe cele de proiecţie: retorice şi de stil.

11. Figura critică, propusă de Stefano Agosti ca un fel de figură de percepţie, noi o concepem ca o sinteză de figuri, ca pe o figură a spiritului creator. Figura spiritului creator este simultan o figură a comunicării, a discursului, a textului şi a imaginarului, a revenirii (ca stare de suflet după Bachelard) (Bachelard, 1974, p. 13), a vieţii afective, a peisajului (în sensul lui Richard din ”Microlecturi”) şi a sensibilităţii.

Comunicarea este un proces de transmitere de informaţii, ea include discursul, definit de Mariana Tuţescu ca “enunţ plus situaţie de comunicare” (Tuţescu, 1979, p. 59). Într-o altă carte a sa, M. Tuţescu (”Le texte”) arată că “ Textul este un produs al discursului” (Tuţescu, 1980, p. 23). Incluziunea merge mai departe: textul cuprinde imaginarul ş.a.m.d. Fiecare dintre aceste realităţi este compusă din mai multe figuri. Dar celelalte figuri luate separat şi în afara axei esenţiale, nu sunt figuri ale spiritului creator. Aceasta din urmă exprimând starea fundamentală: existenţa în lume a spiritului creator.

Figura critică face drumul de la substituţie retorică la nesubstituire. Ea însoţeşte procesul de figurare retorică cu un proces de construcţie figurativă în realul secund. Gesturile, situaţiile înseşi devin figuri, ca şi obiectele peisajului imaginar. Sentimentul figurii este dat uneori şi de construcţii nefigurate, încât figura devine un exces, o acuzaţie. Între situaţiile şi obiectele care devin figuri, Barthes ne dă: Aşteptarea, Absenţa, Scrisoarea, Inima etc.

De la un lucru pus în locul altuia pentru a obţine o figură, am ajuns la a obţine o figură din a pune un lucru în locul aceluiaşi lucru. Sensul metaforic de figură merge paralel cu sensul propriu de figură: “Figură, în sens propriu, zice Du Marsais în Despre tropi, înseamnă forma exterioară a unui corp” (Du Marsais, 1981, p. 36).

Figura este ea însăşi o stare sau un gest al corpului.

III. Concluzie

Figura critică, figura spiritului creator este concluzia lucrării noastre: ea este o figură modelatoare, de percepţie şi de proiecţie, adică un sistem de figuri: latente şi manifeste. Figura critică este o constelaţie de imagini ce reprezintă:

1. o operaţie asupra realităţii;
2. un demers faţă de realitate;
3. o strategie a spiritului creator faţă de realitate;
4. o atitudine faţă de realitate şi faţă de cod;
5. o stare a sufletului;
6. un mecanism de producere a textului;
7. un mobil al gândirii producătoare: un obiect;
8. o situaţie sau o ipostază a spiritului;
9. “un ciob de discurs”, un eveniment discursiv;
10. un gest sau o acţiune a spiritului.

BDD-A23121 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:23 UTC)

References

Agosti, S., Interviste, In Mincu, Marin. La Semiotica letteraria italiana: interviste. Vol. 958. Feltrinelli, 1982.

Bachelard, Gaston. "La poétique de la rêverie [1960]." Paris: PUF 9 (1989).

Bačík, R., Mihal, J., & Fedorko, R. (2015). The Analysis of the Impact of Selected Communication Channels on the Selected City Population' Opinion. Polish Journal of Management Studies, 12(2).

Bačík, R., Mihal, J., & Fedorko, R. (2015). The Analysis of the Impact of Selected Communication Channels on the Selected City Population' Opinion. Polish Journal of Management Studies, 12(2).

Barthes, R., S/Z, Paris, Seuil, 1970.

Barthes, Roland. "Le plaisir du texte [1973]." Paris: Éditions du Seuil (2000).

Barthes, Roland. Fragments d'un discours amoureux. Seuil, 1977, 2015.

Boldea, Iulian. Romanian Literary Perspectives and European Confluences. Éd. Asymetria, 2011.

Bruneau, Charles. "La stylistique." Romance Philology 5 (1951): 1.

Budica, I., Busu, O. V., Dumitru, A., & Purcaru, M. L. (2015). Waste management as commitment and duty of citizens. Polish Journal of Management Studies, 11.

Călinescu, Matei. "A citi, a reciti. Către o poetică a (re) lecturii." Iaşi, Polirom (2003).

Cohen, J., Le haut Langage, Paris, Flammarion, 1979.

Cohen, J., Structure du langage poétique, Paris, Flammarion, 1966.

Davis, R. H. (2015). A genre analysis of medical research articles (Doctoral dissertation, University of Glasgow).

Fontanier, Pierre. "Figurile limbajului, în româneşte de Antonia Constantinescu." Bucureşti, Editura Univers (1977).

Genette, Gérard. "Figuri, selecţie, traducere şi prefaţă de Angela Ion." Irina Mavrodin, Bucureşti, Editura Univers (1978).

Grabara, J., Man, M., & Kot, S. (2013, May). Costs Incurred by Designing and Implementing the Logistical Projects in the Activity of Companies. In Applied Mechanics and Materials (Vol. 309, pp. 201-208).

Greimas, Algirdas Julien, and Maria Carpov. Despre sens: eseuri semiotice. Ed. Univers, 1975.

Greimas, Algirdas Julien. "Les actants, les acteurs et les figures." Sémiotique narrative et textuelle (1973): 161-176.

Greimas, Algirdas Julien. "Sémantique structurale, Paris, Larousse, 1966." Maupassant, Paris, Le Seuil (1976).

Grupul M., Retorică generală, Bucureşti, Editura Univers, 1974.

Avram, A., Avram, C. D., & Avram, V. (2014). Research and development expenditures between discretionary costs and source for economic growth. *Romanian Journal of Economics*, *39*(2 (48)), 49-66.

Hjelmslev L., Preliminarii la o teorie a limbii, Bucureşti, Centrul de Cercetări Fonetice şi Dialectale, 1967.

Ionescu, A., 2010, Marqueurs évidentiels dans la presse écrite roumaine, communication

Kristeva, Julia, Essais de sémiotique poétique, Paris, Larousse, 1972.

Marsais, Du, and César Chesneau. "Despre tropi." Bucureşti, Editura Univers (1981).

Negrea, Xenia (2013). Hard news, news value and fait divers in Romanian press. In I. Boldea (Ed.), Studies on Literature, Discourse and Multicultural Dialogue: Communication and Public Relations (pp. 153-160). Tirgu Mures: Arhipelag XXI.

BDD-A23121 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:23 UTC)

Negrici E., Figura spiritului creator, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1978.

Nicolae, F., Ristea, M., Cotorcea, A., & Nistor, F. (2015). The relationship between port logistics and global logistics performance. Scientific Bulletin" Mircea cel Batran" Naval Academy, 18(1), 83.

Pop, Ion. Lucian Blaga: universul liric. Cartea Românească, 1981.

présentée au XXVIe Congrès de Philologie et de Linguistique Romane, Valence, Espagne, 06-11 septembre 2010.

Rella, Franco. Miti e figure del moderno. Vol. 1258. Feltrinelli Editore, 1993.

Richard, J. P. (1964). Onze Etudes sur la poesie moderne. Paris: Editions du Seuil (1964). 301 S. 8°. Éditions du Seuil.

Ricoeur, Paul. "Le conflit des interprétations." Essai d'herméneutique, Paris, Seuil (1969): 396.

Riffaterre, M. "Problèmes de I 'analyse textuelle, Didier, 1971; F." Rastier, "Systématique des isotopies.

Simion, Eugen. Întoarcerea autorului: eseuri despre relația creator-operă. Cartea Românească, 1981.

Simion, Eugen. *Dimineaţa poeţilor: eseu despre începuturile poeziei române*. Univers Enciclopedic, 1998.

Singh, S. The Communication Conundrum-What Not To Do? Director's Message, 26.

Stănescu, G. C. (2015). Breaking News and News Alert, between Information and Spectacle for Rating. Social Sciences and Education Research Review, 2(2), 81-91.

Štefko, R., Fedorko, I., Bačík, R., & Fedorko, R. (2015). An Analysis of Perceived Topicality of Website Content Influence in Terms of Reputation Management. Polish Journal of Management Studies, 12(1).

Štefko, R., Fedorko, I., Bačík, R., & Fedorko, R. (2015). An Analysis of Perceived Topicality of Website Content Influence in Terms of Reputation Management. Polish Journal of Management Studies, 12(1).

Todorov, Tzvetan. "Problèmes actuels de la recherche rhétorique." Le français moderne 43 (1975): 193-201.

Todorov, Tzvetan. "Synecdoques." Communications 16.1 (1970): 26-35.

Todorov, Tzvetan. Littérature et signification. Larousse, 1967.

Tuţescu M., Précis de sémantique française, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1979.

Tuţescu, Mariana. Le texte: de la linguistique à la littérature. Universitatea din Bucureşti, 1980.

Voinea, Dan Valeriu (2015). Media, Social Media and Freedom of Speech Protection in Romanian Legislation. In C. M. Bunăiașu, E. R. Opran, & D. V. Voinea, Creativity in social sciences. Craiova: Editura Sitech.

Voinea, Dan-Valeriu (2013). Analysis of the socio-demographic, cultural and economic status of Romanian immigrants in Illinois. In Iulian Boldea (Ed.), Studies on Literature, Discourse and Multicultural Dialogue: History (pp. 121-130). Tirgu Mures: Arhipelag XXI.

BDD-A23121 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:23 UTC)